

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในบทเรียนบทแรกของหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น "คำบุรุษสรรพนาม" ซึ่งเป็นชนิดหนึ่งของคำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นมักจะถูกอธิบายไว้ในระดับคำศัพท์ และหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นหลายเล่มไม่มีการอธิบายถึงวิธีใช้คำศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามนี้ แต่คำศัพท์เหล่านี้กลับปรากฏอยู่ในประโยคตัวอย่างของหนังสือ ในหัวข้อไวยากรณ์อื่นๆ โดยไม่มีการเกริ่นนำเกี่ยวกับเนื้อหาของคำสรรพนามมาก่อน เช่น หนังสือ みんなの日本語:Minna no nihongo ที่มีการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ในบทที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำตัว โดยไม่ได้มีการอธิบายวิธีการใช้ก่อน หรือหนังสือภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น เล่ม 1 (วัฒนา วุฒิจำนงค์ และ Tanaka, 2543, น. 20) แม้จะมีคำอธิบายการใช้คำบุรุษสรรพนามว่า "あなた:anata หมายถึง คุณ เป็นคำที่ใช้กันบ่อยในการสนทนาประจำวันแบบสุภาพ" แต่คำอธิบายดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับการใช้จริงของเจ้าของภาษา

นอกจากนั้น คำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่น ที่ถูกใช้ในฐานะคำสรรพนาม กล่าวคือใช้เป็นคำแทนคำนามในประโยค (ไม่ได้ใช้ในฐานะคำเรียกขานซึ่งใช้เรียกเกริ่นผู้อื่นครั้งแรกก่อนการสนทนา) ยังมีอีกหลายชนิด เช่น ชื่อ – นามสกุล คำเรียกญาติ คำเรียกตำแหน่ง ถึงแม้ว่าคำเหล่านี้ จะปรากฏในบทเรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นบทอื่นๆ ในฐานะคำศัพท์ แต่ก็ไม่พบคำอธิบายวิธีการใช้คำเหล่านี้ที่เหมาะสมในหนังสือเรียน ทำให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น ซึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสังคม วัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้ง เกิดความสับสน และนำคำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นไปใช้อย่างไม่เหมาะสม อันจะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้ เช่น กรณีที่นักเรียนเรียกอาจารย์ชาวญี่ปุ่นว่า あなた:anata (คุณ)

โดยทั่วไปชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะละการใช้คำบุรุษสรรพนามในการสื่อสาร

เนื่องจากชาวญี่ปุ่นมีแนวคิดที่ว่า การจะเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 2 จะพิจารณาจาก "ตัวผู้ฟัง" เป็นหลัก กล่าวคือ การใช้คำเรียกแทนตัวเองและคู่สนทนา จะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของผู้ฟัง (Suzuki, 1978)

ในกรณีที่อีกฝ่ายเป็นผู้ที่มีฐานะสูงกว่า หรือเมื่อพบกันครั้งแรก เพื่อไม่ให้เป็นการเสียมารยาท ชาวญี่ปุ่นจึงมักหลีกเลี่ยงการใช้คำสรรพนาม จะใช้คำเรียกความสนใจจากอีกฝ่าย (喚

起語句:kankigoku) แทน เช่น あのう :anou (เอ่อ), すみません:sumimasen (ขอโทษ) (Lim, 2006) จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องระมัดระวังในการใช้คำเรียกคู่สนทนา

แต่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้คำสรรพนามซึ่งเป็นบุรุษที่ 2 เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวญี่ปุ่นมีการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ที่มีความหลากหลาย เช่น ชื่อ คำบุรุษสรรพนาม คำเรียกญาติ ซึ่งมีบางส่วนคล้ายคลึงกับการใช้ในภาษาไทย

ทว่าจากโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้คาดเดาได้ว่าลักษณะการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนชาวไทยมีการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นอย่างไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นของชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ว่าในกรณีที่ผู้ฟังมีความแตกต่างกัน เช่น อายุ เพศ สถานะทางสังคม ความสนิทสนม เป็นต้น ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจะใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามอย่างไร ซึ่งคาดว่าจะสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพคำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นที่ถูกใช้ในฐานะคำสรรพนามของชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยได้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย ว่าผันแปรตามปัจจัยต่างๆ ของคู่สนทนาเช่น อายุ เพศ ความสนิทสนมอย่างไร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นระหว่างชาวญี่ปุ่นกับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาคำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นที่ถูกใช้เฉพาะในฐานะคำสรรพนาม
คำนามบุรุษที่ 2 เป็นคำที่มาจากภาษาญี่ปุ่นคือ 対称詞 :taishoushi หมายถึงคำนามที่ใช้แทนบุรุษที่ 2 หรือผู้ฟัง คำนามบุรุษที่ 2 แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น คำบุรุษสรรพนาม คำเรียกญาติ ชื่อและชื่อเล่น คำเรียกอาชีพ คำเรียกตำแหน่ง เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สัมภาษณ์ผู้เรียนชาวไทยซึ่งศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 3 – 4 จำนวน 100 คนโดยใช้แบบสอบถาม สำหรับข้อมูลของชาวญี่ปุ่น 167 คนใช้ข้อมูลจากงานวิจัยของ Lim (2006)
3. ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในภาษาญี่ปุ่นของชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนชาวไทย
4. วิเคราะห์ผล
5. สรุปและอภิปรายผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบลักษณะการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นกับผู้ฟังที่มีความแตกต่างกัน เช่น ด้านอายุ เพศ ความสนิทสนม ของชาวญี่ปุ่นและชาวไทย
2. ได้ทราบถึงความแตกต่างในการใช้คำนามบุรุษที่ 2 ในฐานะคำสรรพนามในภาษาญี่ปุ่นของชาวญี่ปุ่น กับผู้เรียนชาวไทย
3. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระบบภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะภาษาพูด

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ชื่อ-สกุล และคำศัพท์เฉพาะในภาษาญี่ปุ่นที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้จะพิมพ์ด้วยอักษรภาษาญี่ปุ่นและกำกับด้วยอักษรโรมันพร้อมคำแปลภาษาไทยในกรณีที่ปรากฏเป็นครั้งแรก ยกตัวอย่างเช่น anata หากปรากฏในครั้งต่อไปจะพิมพ์ด้วยอักษรโรมันเท่านั้น
2. การแปลตัวอย่างประโยคภาษาญี่ปุ่นที่รวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยก่อนหน้านี้เป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะพิมพ์ประโยคภาษาญี่ปุ่นรวมทั้งกำกับด้วยอักษรโรมัน แล้วถอดเสียงชื่อ-สกุลและคำศัพท์เฉพาะในภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย
3. ในงานวิจัยชิ้นนี้จะถอดเสียงภาษาญี่ปุ่นเป็นอักษรโรมันตามระบบการถอดเสียงแบบ へボン式:hebon shiki ดังตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การถอดเสียงภาษาญี่ปุ่นที่เป็นเสียงยาวให้เป็นอักษรโรมัน จะพิมพ์สระตัวนั้นซ้ำอีก 1 ตัว ยกเว้นสระ e เมื่อเป็นเสียงยาวจะพิมพ์เป็น ee หรือ ei และสระ o เมื่อเป็นเสียงยาวจะพิมพ์เป็น oo หรือ ou โดยจะยึดตามตัวอักษรญี่ปุ่น ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนเมื่อเทียบกลับเป็นภาษาญี่ปุ่น

2) การถอดเสียงภาษาญี่ปุ่นที่เป็นเสียงกักโดยการใช้ตัว ツ :tsu เล็กเป็นตัวสะกดให้เป็นอักษรโรมัน จะพิมพ์ขึ้นพยัญชนะตามตัวแรกของพยัญชนะหลัง เช่น gakkou, gassen เป็นต้น ยกเว้นตัวที่ปรากฏอยู่หน้า chi จะใช้ตัว t แทน เช่น kotchi

3) ในการถอดเสียงคำที่ประกอบด้วยพยางค์มากกว่า 1 พยางค์ เช่น กรณีที่พยางค์ตามหลังเสียง ゃ/ょ:n ที่เป็นเสียงสระ จะใช้เครื่องหมาย ['] คั่นระหว่างพยัญชนะคู่อื่นๆ เช่น zen'in เพื่อป้องกันความผิดพลาดอันเกิดจากความสับสน

4) ในการถอดเสียงคำช่วย ได้แก่ ば:ba จะถอดเสียงเป็น wa ตามการออกเสียงจริง ส่วน へ:he จะถอดเสียงเป็น e ตามการออกเสียงจริงเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 1.1
ระบบการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นแทนเสียงพยัญชนะ
กับเสียงสระเป็นอักษรโรมัน

a	あ (ア)	i	い (イ)	u	う (ウ)	e	え (エ)	o	お (オ)
ka	か (カ)	ki	き (キ)	ku	く (ク)	ke	け (ケ)	ko	こ (コ)
sa	さ (サ)	shi	し (シ)	su	す (ス)	se	せ (セ)	so	そ (ソ)
ta	た (タ)	chi	ち (チ)	tsu	つ (ツ)	te	て (テ)	to	と (ト)
na	な (ナ)	ni	に (ニ)	nu	ぬ (ヌ)	ne	ね (ネ)	no	の (ノ)
ha	は (ハ)	hi	ひ (ヒ)	fu	ふ (フ)	he	へ (ヘ)	ho	ほ (ホ)
ma	ま (マ)	mi	み (ミ)	mu	む (ム)	me	め (メ)	mo	も (モ)
ya	や (ヤ)			yu	ゆ (ユ)			yo	よ (ヨ)
ra	ら (ラ)	ri	り (リ)	ru	る (ル)	re	れ (レ)	ro	ろ (ロ)
wa	わ (ワ)							o	を (ヲ)
~n	ん (ン)								
ga	が (ガ)	gi	ぎ (ギ)	gu	ぐ (グ)	ge	げ (ゲ)	go	ご (ゴ)
za	ざ (ザ)	ji	じ (ジ)	zu	ず (ズ)	ze	ぜ (ゼ)	zo	ぞ (ゾ)
da	だ (ダ)	ji	ぢ (ヂ)	zu	づ (ヅ)	de	で (デ)	do	ど (ド)
ba	ば (バ)	bi	び (ビ)	bu	ぶ (ブ)	be	べ (ベ)	bo	ぼ (ボ)
pa	ぱ (パ)	pi	ぴ (ピ)	pu	ぷ (プ)	pe	ぺ (ペ)	po	ぽ (ポ)

หมายเหตุ อักษรตัวแรกคือ อักษรโรมัน
 อักษรตัวถัดมาคือ อักษรฮิรางานะ
 อักษรตัวที่อยู่ในวงเล็บคือ ตัวอักษรคาตากานะ

ตารางที่ 1.2

ระบบการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นแทนเสียงควบระหว่างพยัญชนะ

กับสระ ya, yu, yo เป็นอักษรโรมัน

kya	きゃ	(キヤ)	kyu	きゅ	(キユ)	kyo	きょ	(キョ)
sha	しゃ	(シヤ)	shu	しゅ	(シュ)	sho	しょ	(ショ)
cha	ちゃ	(チャ)	chu	ちゅ	(チュ)	cho	ちょ	(チョ)
nya	にゃ	(ニヤ)	nyu	にゅ	(ニユ)	nyo	にょ	(ニョ)
hya	ひゃ	(ヒヤ)	hyu	ひゅ	(ヒユ)	hyo	ひょ	(ヒョ)
mya	みゃ	(ミヤ)	myu	みゅ	(ミユ)	myo	みょ	(ミョ)
rya	りゃ	(リヤ)	ryu	りゅ	(リュ)	ryo	りょ	(リョ)
gya	ぎゃ	(ギヤ)	gyu	ぎゅ	(ギユ)	gyo	ぎょ	(ギョ)
ja	じゃ	(ジャ)	ju	じゅ	(ジュ)	jo	じょ	(ジョ)
bya	びゃ	(ビヤ)	byu	びゅ	(ビユ)	byo	びょ	(ビョ)
pya	ぴゃ	(ピヤ)	pyu	ぴゅ	(ピユ)	pyo	ぴょ	(ピョ)

หมายเหตุ อักษรตัวแรกคือ อักษรโรมัน

อักษรตัวถัดมาคือ อักษรฮิรางานะ

อักษรตัวที่อยู่ในวงเล็บคือ ตัวอักษรคาตากานะ